Teitl: Dioddefaint

<table>
<tr><th>Teitlau</th><th>Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint</th><th>Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint</th><th>Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint</th></tr>
<tr><td>Rhesymeg</td><td colspan="3">YMWADIAD: Mae'r Nodiadau i Athrawon wedi'u diweddaru er mwyn gallu defnyddio'r adnodd drwy Gwricwlwm i Gymru. Wedi dweud hynny, mae cynnwys yr erthyglau wedi'i archifo ac nid yw'r wybodaeth wedi'i diweddaru. Mae'r erthyglau yn cael eu cadw ar y wefan gan fod y cynnwys yn parhau i fod yn berthnasol i Gwricwlwm i Gymru: Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Pedwar diben 'Cwricwlwm i Gymru - Cwricwlwm am Oes'
Drwy ddysgu am Ddioddefaint fel rhan o'u gwersi addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, bydd cyfleoedd i ddysgwyr ddatblygu yn:
• Ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n gallu egluro'r syniadau a'r cysyniadau maen nhw'n eu dysgu;
• Unigolion iach a hyderus sydd â gwerthoedd cadarn ac sy'n sefydlu eu credoau ysbrydol a moesol;
• Cyfranogwyr mentrus, creadigol sy'n rhoi o'u hegni a'u sgiliau er budd pobl eraill;
• Dinasyddion moesol, dysgedig a fydd yn ymgysylltu â materion cyfoes yn seiliedig ar eu gwybodaeth a'u gwerthoedd.

Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn y Cwricwlwm i Gymru
Drwy ddarllen a defnyddio'r erthyglau yn eu gwersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, caiff dysgwyr gyfleoedd i:

• Ymgysylltu â chwestiynau athronyddol a thyngedfennol, a'u harchwilio
• Ymgymryd ag ymholiadau ac ymgysylltu â ffynonellau o ddoethineb ac athroniaethau
• Datblygu a mynegi eu safbwyntiau dysgedig eu hunain
• Defnyddio eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth am safbwyntiau byd-eang crefyddol a heb fod yn grefyddol i feddwl yn feirniadol am eu gwerthoedd eu hunain
• Archwilio'r ffyrdd mae argyhoeddiadau athronyddol crefyddol a heb fod yn grefyddol wedi dylanwadu ar brofiad dynol drwy gydol hanes
• Gwerthuso amrywiaeth o ffynonellau crefyddol a heb fod yn grefyddol a defnyddio tystiolaeth ohonynt i ymgysylltu â materion moesegol a moesol
• Archwilio credoau ac arferion pobl yn eu cymuned, yng Nghymru ac yn y byd ehangach ac ymateb yn sensitif iddynt
• Datblygu gwerthoedd cadarn a sefydlu eu credoau moesol a'u hysbrydolrwydd
• Trafod eu persbectifau eu hunain a phersbectifau eraill, a myfyrio arnynt</td></tr>
</table>

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
	Y lens Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg Drwy ddarllen a defnyddio'r erthyglau yn eu gwersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio amrywiaeth o gysyniadau yn ymwneud â Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy'r **is-lensys isod:** • Chwilio am ystyr a diben; • Y byd naturiol a phethau byw; • Hunaniaeth a pherthyn; • Awdurdod a dylanwad; • Perthnasoedd a chyfrifoldeb; • Gwerthoedd a moeseg; • Taith bywyd; *Noder bod Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn cael eu pennu'n lleol drwy faes llafur cytunedig. Mae gan bob awdurdod lleol ei faes llafur cytunedig ei hun ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y mae'n rhaid i ysgolion ei ystyried. Mae pob maes llafur sydd wedi'i gytuno wedi ystyried fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a chanllawiau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y cyfeirir atynt uchod ac isod. **Dolenni Defnyddiol:** **Canllawiau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg -** https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/designing-your-curriculum/#religion,-values-and-ethics-guidance **Canllawiau Dyniaethau Hwb -** https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities **Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig -** https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/statements-of-what-matters/ **Themâu Trawsgwricwlaidd -** https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/designing-your-curriculum/#cross-cutting-themes		

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
Geirfa allweddol	Dioddefaint – Pan mae person yn dioddef, yn mynd trwy’r profiad o boen. S*uffering.* Genesis - Llyfr cyntaf y Beibl. Gallwch ddarllen hanes dechrau’r byd ynddo. Datguddiad - Llyfr olaf y Beibl. *Revelation.* Ioan -Pedwerydd llyfr y Testament Newydd, ail ran y Beibl. *John.* Salm - Cerdd neu gân o fawl i Dduw. Mae llyfr y Salmau yn y Beibl fel llyfr emynau. *Psalm.* Job - Llyfr rhif 18 yn y Beibl. Mae’n adrodd hanes dyn da o’r enw Job yn colli ei deulu a’i gyfoeth i gyd. Mae’n trafod y thema, ‘Pam fod pobl dda yn dioddef?’ Dydy Job ddim yn troi ei gefn ar Dduw, ond yn dal ati i’w drystio. Hunangofiant - Llyfr sy’n disgrifio hanes bywyd yr awdur. *Autobiography.* Gweinidog - Arweinydd mewn capel. Mae’n arwain addoliad, yn dysgu’r Beibl, yn gofalu	Pedwar Gwirionedd Urddasol – Dyma neges sylfaenol crefydd Bwdhaeth sy’n ymwneud â dioddefaint. Y Llwybr Wythblyg Urddasol – Arweiniad ar gyfer dull o fyw o fewn crefydd Bwdhaeth. Myfyrio – Ymarferion meddyliol a chorfforol ar gyfer delio gyda bywyd. Ailenedigaeth – Y gred fod ysbryd/enaid person yn dod yn ôl i’r byd mewn corff arall. Karma – Yn syml gweithredoedd, gall karma da a drwg yn y bywyd blaenorol effeithio ar fywyd yn y presennol. Dukkha – Term Bwdhaeth am ddioddefaint; Ysfa/Dyhead – Y teimlad sydd gan bobl o fod eisiau pethau mewn bywyd. Hil-laddiad – Ymgais i ddileu parhad un grŵp o bobl.	Triawd Anghyson - Y ddamcaniaeth na all Duw Hollalluog, Hollgariadus a drygioni fodoli gyda'i gilydd. Hollalluog – Y gallu i wneud unrhywbeth. Hollgariadus – Yn ewyllysio’r gorau i bawb, yn caru pawb. Deg Gorchymyn - Y gorchmynion roddodd Duw i Moses ar fynydd Sinai. Job – Proffwyd yn yr Hen Destament. Holocost - ymdrech bwriadol y Natsïaid i ddinistrio'r hil Iddewig. Shoah – mae’n golygu trychineb ac yn cyfeirio at lofruddiaeth chwe miliwn o Iddewon yn ystod yr Ail Ryfel Byd. Natsïaid - Plaid Genedlaethol Sosialaidd Gweithwyr yr Almaen. Canghellor – Arweinydd llywodraeth yr Almaen. Auschwitz – gwersyll difa yng ngwlad Pwyl. Ateb Terfynol - Penderfyniad y Natsïaid i ddifa'r hil Iddewig.

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
	am bobl. *Minister.* Dyslecsia - Cyflwr sy'n gwneud hi'n anodd i berson ddarllen geiriau. *Dyslexia.* Tawelyddion - Tabledi sy'n lleihau pryder neu straen . *Tranquillizers.* Datrys - Dod o hyd i ateb i broblem; solfio. *To solve.* Atal-dweud - Problem wrth siarad sy'n gwneud i chi fethu dweud llythyren gyntaf gair, neu ei hail adrodd. S*tutter; stammer.* Gwadu - Gwrthod derbyn neu gydnabod. *Deny.* Mae'n derm sy'n cael ei ddefnyddio wrth drafod alcoholiaeth. Bydd yr alcoholig yn gwrthod derbyn fod unrhyw beth o'i le ar ei fywyd ac yn beio pobl eraill am ei broblemau. Ildiais/ildio - Rhoi'r gorau i wrthwynebu neu wrthsefyll, plygu i rywbeth. *Cease to oppose or withstand, surrender, submit.* Diddyfnu - Gwahanu rhywun yn raddol oddi		Ghettos – rhannau o ddinasoedd neu drefi lle gorfodwyd yr Iddewon i fyw. Fel arfer roedd muriau wedi eu codi o'u hamgylch.

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
	wrth rywbeth. *To wean.* Derbyniad - Gweithred o dderbyn. *Acceptance.* Mae'n derm sy'n cael ei ddefnyddio wrth drafod alcoholiaeth. Rhaid i'r alcoholig dderbyn ei fod yn alcoholig cyn medru dechrau delio gyda'i broblem. *Acceptance.* Gwacter ysbrydol - gwacter = Rhywbeth ar goll, lle gwag. *Void, emptiness.* ysbrydol = Yn perthyn i'r ysbryd, neu i enaid person. *Spiritual.* Stafell Fyw - <https://www.livingroom-cardiff.com/> Elusen sy'n cynnig help a chwnsela i bobl sy'n ddibynnol ar alcohol, gamblo, bwyd, rhyw. Mae nifer o eglwysi Cymru yn cyfrannu'n ariannol i gynnal y gwaith.		

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
Geiriau chwilio	Wynford Ellis Owen Dioddefaint Alcoholig Alcoholiaeth Iesu Grist Tawelyddion Meddwi Syr Wynff ap Concord Ymwadiad Derbyniad Stafell Fyw Gwacter ysbrydol.	Bwdha Sylfaenydd Myfyrio Ailenedigaeth Karma Dioddefaint Dukkha	J.L.Mackie Triawd Anghyson Iddewiaeth Deg Gorchymyn Ewyllys Rhydd Shoah Siambrau nwy Auschwitz Richard Rubenstein Eli Wiesel Eliezer Berkowitz
Tasgau dosbarth	Tasgau estynedig sy'n gofyn i'r disgyblion i ddefnyddio'r 3 erthygl, cyfeirio at gredoau/dysgeidiaethau ac arferion crefyddol wrth ymateb i gwestiynau sylfaenol/crefyddol.		

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
Tasgau ymestynnol	1. 'Problem pobl yw eu bod byth yn fodlon'. Paratowch drafodaeth dosbarth ar y thema yma. I ba raddau y gall crefydd ddod â'r bodlonrwydd mae pobl yn chwilio amdano? 2. 'Nid oes pwynt poeni am bethau na allwn eu newid'. Meddyliwch am ddadleuon o blaid ac yn erbyn y gosodiad; e.e. nid oes pwynt poeni am ein taldra; ar y llaw arall mae poeni am iechyd yn ein harwain i fwyta'n iach! 3. Casglwch wybodaeth am Y Pedwar Gwirionedd Urddasol (Nobl) a'r Llwybr Wythblyg Urddasol (Nobl). Dangoswch eich bod yn deall pa mor ganolog yw'r rhain i neges crefydd Bwdhaeth. 4. Ymchwiliwch i sefyllfa Moslemiaid Rohingya yn Nhalaith Rakhine o fewn gwlad Burma (Myanmar). I ba raddau maent yn dioddef oherwydd rhagfarn	1. Lluniwch boster sy'n rhybuddio pobl ifanc o berygl alcohol a meddwi. 2. Darllenwch hanes dechrau'r byd yn Genesis 1 www.beibl.net/beibl-chwilio?viewid=BNET%3AGen.1&newwindow=BOOKREADER Lluniwch ddwy golofn – y pethau wnaeth Duw eu creu ar y chwith, a'r ffordd mae'r pethau hyn yn dioddef heddiw e.e. Colofn 1 — Colofn 2 Moroedd — llygredd, plastig…. Pobl — rhyfeloedd, salwch… 3. Gwnewch lun o ddraig, ac o'i hamgylch ysgrifennwch y pethau sy'n poeni pobl ifanc heddiw e.e. bwlio, arholiadau, siâp corff…….. Ysgrifennwch y gair HELP o dan y ddraig. 4. Mae llawer o bobl yn dioddef yn y byd	1. Sut fyddech chi'n ymateb i Driawd Anghyson Mackie. 2. Sut mae dioddefaint yn dod o ewyllys rydd? 3. Ymchwiliwch i hanes Job ac ysgrifennwch ddeialog rhyngddo â Duw. 4. Trafodwch – 'A yw Duw yn defnyddio dioddefaint?' 5. Ymchwiliwch i hanes rhai Iddewon a oroesodd yr Holocost ac ysgrifennwch erthygl i gylchgrawn yr ysgol am eu profiadau. 6. Ymchwiliwch ymhellach i hanes Eli Wiesel ac ysgrifennwch ddeialog rhyngddo â Duw.

Teitlau	Sut mae Cristnogaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Bwdhaeth yn ymateb i ddioddefaint	Sut mae Iddewiaeth yn ymateb i ddioddefaint
	grefyddol? 5. Pa grwpiau crefyddol eraill sydd wedi dioddef erledigaeth oherwydd eu crefydd. Pam fod hyn yn digwydd dro ar ôl tro? Beth mae hyn yn ei ddweud wrthym am y natur ddynol? 6. Gwnewch dasg ar thema bywyd Aung San Suu Kyi. Gofalwch sôn am ei Gwobr Heddwch Nobel. Gallwch lunio poster, taflen wybodaeth, map meddwl, erthygl ar gyfer cylchgrawn. Dewiswch chi!	heddiw. Dewiswch un enghraifft o ddioddefaint e.e. newyn yn Yemen; newid hinsawdd yn y Philipinas. Lluniwch gyflwyniad byr yn disgrifio'r dioddefaint ac unrhyw beth sy'n cael ei wneud i leddfu'r dioddefaint. Defnyddiwch wefannau Cymorth Cristnogol, Tearfund, Save the Children, WaterAid etc. i'ch helpu.	
Adnodda u pellach			